

Telegraaf 28 januari 2018

Referendum als optie voor 'vastgelopen' democratie

'Meer macht aan de kiezer'

Door Alexander Bakker

Het referendum over het associatieverdrag tussen EU en Oekraïne was, voor de kiezer, geen succes.

© ANP

DEN HAAG - Is onze democratie over de datum? Steeds vaker ontstaat discussie over de invloed van de kiezer. Een gezelschap van deskundigen probeert een kleine revolutie te ontketen: ze pleiten voor een referendum.

Het referendum over het associatieverdrag tussen EU en Oekraïne was, voor de kiezer, geen succes.

© ANP

Eens in de vier jaar kiezen we onze volksvertegenwoordigers en vervolgens geeft de kiezer de macht uit handen. Sinds de vernieuwing van de Grondwet in 1848 onder leiding van staatsman Thorbecke doen we het zo. Het raadgevend referendum was een poging om de kiezer tussentijds het gevoel te geven bij te kunnen sturen, maar hoe dat is afgelopen weet inmiddels iedereen.

Deskundigen, ondernemers, juristen, wetenschappers en ambtenaren presenteerden gisteren het boek 'Staat van Verbinding'. Het is een aanzet om de democratie te vernieuwen. Die presentatie vond plaats in het Haagse stadspaleis waar prins Willem Frederik (de latere koning Willem I) vlak na zijn terugkeer uit Engeland de eerste schetsen maakte voor de Grondwet.

Onwil

„We zitten vast in het huis van Thorbecke. Het democratische stelsel zoals we het nu kennen, werkt niet meer”, zegt medeauteur en ambtenaar Ad de Rooij. „Het is geen onwil van politici. Ze doen hun best, maar over de heel grote onderwerpen als immigratie en de rol van Europa komen ze niet tot echte oplossingen. Daar is het systeem niet geschikt voor.”

Johan Rudolph Thorbecke, grondlegger van de democratie.

© ANP

Als het aan de ruim twintig auteurs ligt, krijgt de burger een prominente stem bij plannen van de overheid; of zoals het eigenlijk bedoeld is: ónze overheid. De Rooij geeft als voorbeeld de opening van Lelystad Airport. Overheden, bewoners en bedrijven staan allemaal lijnrecht tegenover elkaar.

Schiphol

Ook in de Tweede Kamer worstelen politici met de vraag hoe het nu verder moet. De overleggen over de toekomst van Schiphol moeten nog beginnen. Hoe moeten omwonenden daar nu weer bij worden betrokken? Het polderoverleg onder leiding van Hans Alders is verleden tijd, vindt een Kamermeerderheid. Maar hoe moet het dan wel? Niemand heeft het ei van Columbus, zo bleek deze week in een luchtvaartdebat.

Zo praten leden van de oudejaarsvereniging Tied Zat mee over Lelystad Airport.

© ANP

De Rooij denkt het wel te weten: burgers, bestuurders, bureaucraten en bedrijven moeten de kans krijgen om zelf ideeën aan te dragen over de grote onderwerpen. „Binnen het huis van Thorbecke zitten bestuurders en burgers allemaal in eigen bubbels. Zelfs het referendum helpt niet. De politiek bedenkt nog steeds de opties waar de burger uit mag kiezen”, legt hij uit. „De overheid moet een open vraag voorleggen. We vergeten dat burgers, samen met bedrijven, ontzettend veel verstand van zaken hebben.”

Polderen

Dat klinkt als polderen? De Rooij: „Polderen is bobo’s met bobo’s. Ze kennen elkaar vaak al jaren. Er is een oplossing voor het probleem, maar de oplossing wordt nog niet door iedereen geslikt.” Bij het referendum ligt de oplossing niet tevoren op tafel. Helemaal nieuw is het idee niet. De Rooij heeft als ambtenaar bij Rijkswaterstaat zelf geëxperimenteerd met de methode. Het resultaat mag er zijn: de roemruchte A4 Midden-Delfland.

Het nieuwe deel van de snelweg A4 tussen Schiedam en Delft.

© ANP

Ruim zestig jaar is er gesproken over dit stukje asfalt van slechts zeven kilometer. Decennialang botsten bewoners, gemeentebestuurders en ondernemers met elkaar over het traject tussen Den Haag en Rotterdam. Decennialang lag de basis al klaar, alleen de asfalteermachine moest door de discussie noodgedwongen in de garage blijven.

Vijanden

De Rooij heeft hier het referendum ingezet. De grootste vijanden van de A4 Midden-Delfland kregen een open vraag: stel dat de basis er nog niet is, hoe moet de snelweg er dan uitzien? „Het eindresultaat is nu zichtbaar. De weg is verdiept aangelegd, er zijn lagere lantaarnpalen geplaatst, kassen zijn verplaatst en er is een recreatiegebied gekomen. Niemand is meer tegen deze snelweg.”

De Rooij hoopt met mede-initiatiefnemer Sijmen van Wijk dat politiek Den Haag open staat. Als de politici er zelf niets mee gaan doen, denkt de groep aan een burgerinitiatief. Zo kan de burger zelf een onderwerp op de Kameragenda plaatsen. Hij wijst nogmaals naar Schiphol: „Ze hebben nog niets anders, wij zijn het andere. Binnenkort kloppen we aan de deur van het Binnenhof!”